

Pro lepší pozorování.

Podle předpisu „Nauka o střelbě dělostřelectva“, str. 7—8, 204—205, rozeznáváme dva druhy dělostřeleckého pozorování a to: 1. pozorování průzkumné, 2. pozorování pro řízení střelby. Oba tyto druhy pozorování jsou ve velmi blízkém vztahu, jedno bez druhého nelze si ve válce myslet, a oboje je vykonáváno vlastně dělostřeleckými veliteli současně. Při tom zjistíme, že pozorování pro řízení střelby je závislé na pozorování průzkumném, to znamená, že při průzkumu prostoru velitel objeví cíl, a zahájí-li na něj palbu, jde již o pozorování pro řízení střelby.

Aby bylo možno zahájit palbu na objevený cíl, musí velitel zjistit tyto podrobnosti: 1) zjistit, zda jde skutečně o prvky nepřátelské, či o prvky vlastní, 2) jakého druhu a jaké důležitosti tyto prvky jsou, t. j. ocenit, zda a kdy bude rentabilní zahájit na ně střelbu, 3) v určitých, avšak velmi častých případech musí velitel též zjistit, na jakou vzdálenost od tohoto zjištěného nepřítele jsou vlastní vojska a je-li možno při této často jen odhadnuté minimální vzdálenosti zahájit palbu, aniž byla zasažena vlastní pěchota, 4) provést potřebný podrobný průzkum cíle, t. j. orientovat se na mapě a v terénu o tomto cíli, určit, kde leží, a nakonec, 5) z těchto všech vyhodnocených podrobností určit prvky pro střelbu.

Vidíme, že úkol, který v podstatě vypadá tak jednoduše, je v podrobnostech značně složitý a obtížný, což znamená, že střelecké výsledky jsou z největší části právě závislé na výsledcích pozorování průzkumného (zpravodajského) a střelba bude tím rychlejší, přesnější a rentabilnější, čím dokonalejší a přesnější budou výsledky pozorování průzkumného.

Každé pozorování končí u určitých hranic, u překážek, které se kladou našemu pozorování v cestu. Celkem možno říci, že hodnota pozorování závisí na viditelnosti v širším smyslu slova. Tato viditelnost závisí

na počasí, na podnebí, na roční době, na hodnotě pozorovatelnosti a pozorovatele, na činnosti nepřítele a na místě ne posledním na faktorů velmi důležitých: na použitém pozorovacím přístroji (v našem případě na patnáctinásobném anebo šestinásobném dalekohledu). Je-li základní část podmínek příznivá a všimneme-li si otázky jen po stránce materiální, zjistíme, že výsledky střelecké, průzkumné, ba i zpravodajské budou tím lepší, čím hodnotnější a dokonalejší přístroje budeme mít.

Zkušenosti získané dělostřelci učí, že v mnoha případech při mírových cvičeních bývá obtížné zjistit u pozorovaného objektu, zda jde skutečně o síly nepřátelské nebo o síly vlastní. Tato okolnost, špatně zjištěná za války, mohla by mít tragické následky pro vlastní vojska, neboť by byla s to zavinit buď zasažení vlastních vojsk, nebo v příznivějším případě nezasažení nepřítele, t. j. plýtvání municí nebo ztrátu vhodného okamžiku pomoci pěchotě.

Obtíže jsou tím větší, čím větší vzdálenost jsme nuceni pozorovacím přístrojem překlenout, čím lépe se pozorovaný objekt kryje a čím obtížnější je terén, v němž máme cíl identifikovat.

Je tedy třeba, aby nám pozorovací přístroj dal (při ostatních příznivých podmínkách) co největší jistotu a co nejpřesnější odpověď, neboť dává odpověď na hlavní otázku dělostřelce: „Střílet?“ nebo: „Nestřílet?“. A opět si uvědomíme, že tyto výsledky jsou závislé na kvalitě pozorovacích přístrojů, t. j. na kvalitnějším optickém přístroji s větším zvětšením, při dobré světelnosti a ostatních příznivých opticko-střeleckých vlastnostech vymýtí nám eventuelní omyly a dovolí nám rychlejší a lepší využití situace.

Prozatím jsme si všimli výsledků pozorování jen pro vlastní použití, pro střelbu. Je však třeba také zdůraznit jejich význam a důležitost zpravodajskou. Pozorování dovozuje totiž veliteli, aby zjistil situaci v terénu v určitém úseku tak, jak je, zkrátka, aby se o ní „přesvědčil“, aniž by byl odkázán jen na hlášení, často skreslené, neúplné a hlavně zpožděné.

Pro přesnost a jistotu těchto výsledků může pozorování mít značný smysl a význam zpravodajský jak pro velitele dělostřelecké jednotky, tak i pro jeho nadřízené a podřízené a ovšem i pro velitele pěších a smíšených jednotek, velitelem praporu počínaje. Výsledky pozorování jim tak doplní a nahradí beze ztráty času zdoluhavé spojení s předními liniemi a dobrý přístroj jim umožní podrobný průzkum terénu a situace před každou akcí.

A opět výsledky pozorování budou tím spolehlivější, přesnější a včasnější, čím lepším pozorovacím přístrojem budou dodány.

Že za války připadly velkému dalekohledu k řešení někdy velmi důležité úkoly, o tom svědčí tento případ ze zkušenosti jednoho vyššího důstojníka:

Při jedné z vojenských akcí na počátku války v Haliči byl od jednoho pochoduujícího proudu pozorován jiný proud pochoduující v boku ve velmi značné vzdálenosti. Tento proud byl považován za nepřátelský, a to tak dlouho, až bylo velkým dělostřeleckým dalekohledem zjištěno, že jde o proud vlastního vojska. Nemožnost ihned zjistit, o jaký proud jde, byla příčinou zasažení některých částí dělostřelectva a zavinila značné zdržení proudu.

Představme si však, že by i tímto velikým dalekohledem nebylo možno zjistit, o jaký proud jde, a jaké následky to mohlo mít pro oba proudy!

A nyní jeden z mnoha mírových případů.

Při větších závěrečných cvičeních na Slovensku byl patnáctinásobným dalekohledem pozorován objekt, který působil dojmem osaměle stojícího vozu, u něhož bylo občas možno pozorovat ruch; ani velitel baterie, ani ostatní přítomní i s velitelem oddílu a rozhodčím nemohli zjistit, co je to za objekt. Strílet? — Nestřílet? Jiných cílů bylo dostatek a důležitost tohoto malého cíle nebylo možno nijak dokázat. Po ukončení cvičení bylo zjištěno, že to bylo dělo, pravděpodobně proti obrněným vozidlům, protože v průběhu celého cvičení nevypálilo. Že to bylo dělo, bylo zjištěno až po odtroubení, kdy si pro ně přijelo šestispřeží.

Uvažme nyní skutečnost válečnou, jak velké škody by mohl způsobit takový cíl, a to jen proto, že velký dělostřelecký dalekohled nebyl s to zjistit cíl, což při větším zvětšení bylo možné. Tento případ uvádím proto, že při pozorování došlo ke sporu o tom, o jaký cíl běží; ale všichni se shodovali v tom, že přístrojem s větším zvětšením by byl cíl určen.

Podobných případů je značné množství. Každý dělostřelec zná jich jistě z praxe spoustu.

Proto se nemůžeme dnes, přes všechny dobré vlastnosti našeho velkého dalekohledu, spokojit výsledky jím dosaženými. Požadavky, které v dnešní době na pozorovací přístroj klademe, jsou značné, a je třeba, aby přístroj vyhověl co možná v největším počtu daných případů.

Dnes, kdy polní děla dostřelí na 10 až 15 km, objevuje se nutnost přizpůsobit i „d o n o s n o s t“ našich pozorovacích přístrojů tomuto dostřelu děl a tím bojovou hodnotu, jakou je moderní dělový materiál, učinit mnohem rentabilnější. I nejlepšímu dělu ubývá výkonnosti špatnou výkonností dělostřeleckého pozorovacího přístroje.

Bude vždy užitečné, jestliže nám přístroj odhalí co nejvíce ze zápolí. Při značném zvětšení a dobré světelnosti můžeme se dovědět mnoho podrobností z různých organizací nepřítele a můžeme dodat mnoho důležitých a cenných zpráv. Velké zvětšení a dobrá světelnost dovolí nám také hodnotné využití pozorovatelů od přední linie vzdálených při nepříznivých podmínkách terénních. Těchto pozorovatelů by za použití nynějších přístrojů bylo jen málo využito nebo by zůstaly nevyužity vůbec. Znamenalo by to velkou ztrátu pro boj, zejména tam, kde by za ně v plochem terénu nebylo náhrady.

V moderním boji přitlačily automatické zbraně na bojišti všechno k zemi a pod zem. takže se každý kryje co nejlépe proti pozorování a tím i nepřímo proti účinku střel. Nikdo se nebude procházet bojištěm, nejsa k tomu okolnostmi donucen. Pro nás z toho vyplývá, že je nutno všimnout si u nepřítele každé i nepatrné pozorované podrobnosti a zhodnotit ji co nejlépe tak, aby se projevila prospěšnou pro vlastní vojsko.

Pozorování bude často jediné, co nahradí do jisté míry dělostřelci porouchané vedení a tím i nedostatek zpráv a rozkazů; pozorování doplní dělostřelci snojení. a to tím lépe, čím dokonalejším optickým přístrojem bude dělostřelec pracovat.

V dnešní době, kdy v některých případech není rozdílu mezi hrubým a těžkým dělostřelectvem, ať v účinku nebo v dostřelu, zdá se zapotřebí,

aby hrubé baterie dostaly moderní dalekohledy $12 \times 20 \times 40$; podobně, jako byly dalekohledy staršího vzoru, jež měli u některých těžkých pluků. Jestliže u hrubého dělostřelectva mluví pro zavedení těchto lepších přístrojů značné pozorovací dálky a rozlehlost pozorovaného úseku, mluví pro jich použití u lehkého dělostřelectva nutnost rychlého a jistého zachycení cíle, jakož i nutnost rozlišovat při spolupráci s pěchotou přesné čáru mezi vlastní podporovanou pěchotou a nepřítelem. Rychlé přenosy palby, častá změna směru a dálky střelby to vyžadují. Zde možno ještě podotknout, že tyto cíle jsou často velmi nepatrných rozměrů (kulometry a pod.).

Podarí-li se dělostřelci přímé podpory zjistit kulomet dříve, než zahájí svou ničivou činnost, bude to velká výhoda. Obvyčně bude však zjištěn až za své činnosti a rychlost, přesnost a spolehlivost zjištění je z největší části závislá na pozorovacím přístroji. Podle toho bude pak zakročení přímé podpory rychlejší a dokonalejší nebo pomalejší a méně dokonalé.

Při přibližování, pochodech a všude tam, kde nebude možno instalovat velký dalekohled, bude polní kukátko hlavním pomocníkem dělostřelce. Zejména se uplatní na pozorovatelnách, na nichž nebude možno ihned, třeba z taktických důvodů, umístit velký dalekohled. Je nutně potřeba, aby v soupravách baterií byl přístroj, který by při eventuálním poškození velkého dalekohledu byl s to aspoň částečně nahradit velký dalekohled. Další důležitý úkol polního kukátka jest identifikace letounů pro OPL. V tomto případě na něm žádáme, aby nám zjistil letoun co možná s největší určitostí na největší dálku. Jen tehdy, bude-li splněna tato podmínka, můžeme počítat na rychlé a včasné zakročení OPL., zejména za pochodů.

Pro tyto všechny případy dokazuje zkušenost, že nynější polní kukátko nestačuje. Zvětšení šestinásobné je příliš malé; projevují se velké obtíže při pozorování průzkumném a při větších dálkách jsou výsledky nedostačující.

Všechny tyto úkoly budeme moci řešit jen dvanáctinásobným až patnáctinásobným polním kukátkem. Nebude ovšem třeba, aby tyto přístroje byly zavedeny standardně. Postačí úplně, bude-li zaveden v soupravách baterií jen jedno pro velitele, při čemž by nynější soupravy zůstaly úplně, s přebytečným kukátkem šestinásobným jako zálohou.

Je jisto, že by se podobné dokonalejší pozorovací přístroje uplatnily s úspěchem i na pozorovatelnách velitelů oddílů a skupin. Na těchto místech budou zároveň dobrou podporou velitelů pěchoty, velitelem praporu počínaje, a to všude, kde velitelé pěchoty mají s dělostřelci osobní styk.

Velitel, který se rozhoduje na základě vlastního dobrého pozorování, pracuje a rozhoduje se zajisté lépe než velitel, který je nucen pracovat jen podle hlášení a zpráv.

V nynější době, kdy snaha po důkladném zlepšení dělostřeleckých příprav na střelbu vede k důkladnému a radikálnímu zdokonalování všech dělostřeleckých pomůcek, nemělo by být opominuto zdokonalení těchto hlavních pomůcek, neboť pozorování je a zůstane jednou ze zásadních podmínek úspěchů nebo neúspěchů dělostřelectva.

Lepší přístroje se zaplatí samy prvními ranami, které ušetří; ušetří nám mnoho munice, uspoří mnoho času, budou podporou rychlého a pohyblivého boje, dodají mnoho jistých a spolehlivých zpráv a hlavně ušetří nám, ať přímo nebo nepřímo, mnoho lidských životů.

Drobné zkušenosti z války.

štábní kapitán děl. Vsevolod Milodanovič:

Dělostřelecký oddíl II/32 ruské armády na Sanu.

(11. října—5. listopadu 1914.)

(Dokončení.)

II.

15. října se baterie zastřílely na dřívější cíle. Nepřátelská lehká baterie postřelovala M. H. na jeho západním svahu trig. 219. Odpoledne byl proveden průzkum v prostoru jižního cípu lesa Glažiny. Kromě bažin nebylo nic nalezeno.

Večer se zase rozpoutala na frontě šílená palba. Z pevnůstky na trig. 219 byla nádherná podívaná. Linie Sanu byla vyznačena nepřetržitou řadou požárů: vlevo na kopcích hořela Jaroslav, vpravo uzavírala obzor hořící Sieniawa; narůžovělý dým se rozestíral nad zemí, mraky měly červený odlesk; záblesky ran, rozprasků a bílý svit raket doplňoval obraz, působící dojmem obrovského ohňostroje. A celá fronta vrěla!

Seděli jsme v pevnůstce jako očarováni. Konečně myšlenka na to, že nevíme, co nám přinese příští den, rozhodla, že máme jít spát.

16. října byl jediný sluneční den v celém sanském období. Naše velení se oddělalo pokusit se o to, na co neměl odvahy nepřítel: překročit San ještě jednou. Za tím účelem měl XI. armádní sbor utvořit zvláštní útočnou skupinu, složenou z pěšího pluku 128 „Starosokolského“ s dělostřeleckým oddílem II/32 od 32. divise a ze stejného počtu sil od 11. pěší divise pod velením náčelníka štábu sboru a přejít San u Manasterze.

Dělostřelecký oddíl II/32 byl řízen do Radawy, kde zůstal v hotovostním postavení a kochal se krásným podzimním dnem, zatím co velitelé odjeli na průzkum. Odpoledne však, když už se baterie chystaly k pochodu do postavení, přišla zpráva, že se pěší pluk 128 obešel bez naší pomoci a že jest již na druhém břehu. Nařízení o sestavení zvláštního detašmá se tím rušilo a oddíl odpochoďoval zpět do Gajdů.

Za pochodu ozvalo se z prostoru Ležáchówá mohutné „Hurá!“ a sotva oddíl obsadil původní postavení, dostal od velitelství brigády nový rozkaz asi tohoto znění: „Pěší pluk 127 překročil San, nepřítel ustupuje na celé frontě; 32. dělostřelecká brigáda se má soustředit ihned k ležáchówskému mostu a pronásledovat. 6. baterie (která doposud působila s pěším plukem 128), se připojí k oddílu“.

Oddíl odpochoďoval po cestě M. H. — kóta 185 — kostel v Ležáchóvě a po překročení silnice Manasterz—Sieniawa najel na vlastní trén, který se shodou okolností octl vpředu a stál na cestě způsobem, jak to trény mají ve zvyku — šachovitě, a zatarasil silnici. Oddíl se musil zastavit. Ve večerním soumraku byla spatřena v pravém příkopu silnice číší schloubená postava. Po bližším zkoumání se objevila v podobě oddílového lékaře. — „Šmajo Semionoviči! Co děláte v příkopě?“ — „Střely...“, odpověděl unyle lékař. — „Nemožné! Nepřítel ustoupil!“ — „Možná,“ připustil doktor: „Kuličky lítají však ve velkém množství. No, hned je sami